

KÖNYVTÁRAK ÉS TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Nemzeti könyvtárak

99/027

SAUVAGEAU, Philippe: La Bibliothèque Nationale de Québec = Alexandria. 10.vol. 1998. 2.no. 105-129.p.

Québec nemzeti könyvtára

Állomány; Feladatkör; Könyvtárépület -nemzeti; Munkaszervezet; Nemzeti könyvtár

Az 1967-ben alapított Québeci Nemzeti Könyvtár feladata a Québecben megjelent, a Québecről szóló és a québeci szerzők által írt dokumentumok gyűjtése, megőrzése és terjesztése. Kötelespéldány, vétel és csere útján minden dokumentumtípust gyűjtenek, beleértve a térképeket, zenei anyagokat, plakátokat, művészeti reprodukciókat, szoftvereket és mikroformákat. A nemzeti bibliográfiához hasonlóan a könyvtár számos bibliográfiát és indexet publikál, kutatásokat jelentet meg az állományvédelem témájában. ISBN számokat ad ki a kanadai francia művekhez, részt vesz a CIP programban, kapcsolatot ápol más nemzeti könyvtárakkal és a nemzetközi frankofon könyvtárakkal. Legújabb fejlemények: az UTLAS torontói szerverén működő integrált könyvtári rendszer és a Best Seller szoftver beszerzése, webhely kiépítése a szolgáltatások reklámozására és kínálatára, a könyvtárépületek kiterjesztése átalakítása.

(Autoref. alapján)

99/028

BAINTON, Toby: SCONUL and research libraries = Libr.Rev. 47.vol. 1998. 5-6.no. 267-270.p.

A SCONUL (a brit nemzeti és egyetemi könyvtárak állandó konferenciája) és a tudományos könyvtárak

Általános tudományos könyvtár; Egyetemi könyvtár; Könyvtári rendszer; Könyvtárközi tanács; Nemzeti könyvtár

A cikk áttekinti a SCONUL (Standard Conference of British University Libraries) munkáját és feladatait, továbbá megvizsgálja ezek változásait az új brit egyetemek 1992-ben történt létrehozása után. Elismerve az új brit felsőoktatási szektor összes egyetemének fontosságát, a cikk a SCONUL munkáját főleg a tudományos könyvtárak vonatkozásában tárgyalja, kitérve az egyetemi könyvtárosok gyakorlati előképzési programjára (trainee scheme), továbbá a statisztikagyűjtés és a tudományos kommunikáció kérdéseire. Kiemeli a SCONUL lobbizó funkcióját a brit és az európai szerzői jogi kérdésekkel kapcsolatban.

(Autoref.)

Lásd még 21

Egyetemi könyvtárak

99/029

HILZ, Helmut - SCHÄFER, Irmhild: Das Bibliothekswesen der Karls-Universität in Prag. Die dezentrale Organisationsstruktur einer 650 Jahre alten Universitätsbibliothek = Bibliotheksdienst. 32.Jg. 1998. 9.no. 1540-1547.p. Bibliogr. 7 tétel.

A prágai Károly Egyetem könyvtára – a 650 éves egyetemi könyvtár decentralizált szervezete

Egyetemi könyvtár; Kari könyvtár; Könyvtártörténet-nemzeti

A prágai egyetem Közép-Európa legrégebbi egyeteme, a könyvtára pedig szinte egyidős vele: az első kéziratokat az alapító, IV. Károly császár ajándékozta az intézménynek 1366-ban. A 15. század végén már ötezer kódexe volt. 1622-ben a jezsuiták vették át irányítását, a könyvtár ezután került a Clementinum épületébe. 1807-től gyakorlatilag bohémiai nemzeti könyvtárként működött, kötelezpéldány-joggal. Csehszlovákia 1918 évi függetlenné válásakor az ország központi könyvtára lett, 1925-ben egy részlege a könyvtáron belül nemzeti könyvtári funkciót kapott, 1935-től pedig az intézményt Nemzeti és Egyetemi Könyvtárnak nevezték. Egy 1948-as rendelet nyomán azonban kivált belőle a Nemzeti Könyvtár, s ennek következtében a 650 éves könyvtárnak nincs régi állománya, leszámítva néhány barokk-kori művet. Bár a 90-es években több kezdeményezés történt a régi állomány visszaszerzésére, mindmáig fennmaradt a háború utáni években kialakított struktúra.

A régi törzsállomány kiszakítása miatt alakult ki a könyvtár egyedülálló helyzete: nincs a klasszikus modellnek megfelelő központi könyvtára, pusztán egy kis létszámú igazgatási központtal rendelkezik, amely a koordinációs feladatokat látja el. A hatalmas könyvtár (összállománya 3,9 millió kötet, éves gyarapodása 43 ezer kötet, a hallgatók száma 35 ezer, az ellátandó olvasóké 65 ezer) teljesen decentralizált: a Károly Egyetem 14 karán egy-egy központi kari könyvtár működik, összesen pedig 67 könyvtár látja el a feladatokat. Bonyolítja a képet, hogy az öt orvosi kar nem Prágában, hanem Hradec Královében működik, és a bölcsészeti kar nem rendelkezik központi kari könyvtárral, hanem a 970 ezer

kötetes állományát 49 könyvtárban széttagolva működteti.

A karok központi könyvtárai túlnyomórészt prezens állományt biztosítanak olvasóiknak, állományuknak csak kis része kölcsönözhető. Felszereltségük lehetővé teszi mind a hallgatók, mind az oktatók igényeinek kielégítését. A széttagoltság előnyvel is jár: a könyvtárak könnyen elérhetőek, hátrányt jelent viszont, hogy az állománygyarapításban nincs koordináció, s különösen érezhető egy központi tankönyvgyűjtemény hiánya.

A könyvtár 1997-ben 20,4 millió koronát (kb. 1,0 millió DM) tudott állománygyarapításra fordítani. A beszerzési keretnek 67%-át fordították külföldi művek vásárlására, (ez nem jelenti azt, hogy a beszerzett művek száma is ilyen arányban oszlott meg, mivel a hazai könyvtárak viszonylag alacsonyak). A külföldről beszerzett művek aránya karonként változik: jogtudomány: 4%, pedagógia 27%, természettudományok 69%, orvostudomány 80%, gyógyszerészet 94%.

A könyvtár legfontosabb aktuális feladatának a számítógépes rendszer kialakítását tartja. 1990 óta a központi kari könyvtárak fokozatosan vitték be állományuk adatait valamelyik számítógépes rendszerbe, 1993-ban áttértek a TINLIB-re, jelenleg már az olvasók a könyvtár teljes állományából kereshetnek irodalmat az Interneten keresztül is. Jelenleg a CASLIN (Czech and Slovak Library Information Network) rendszer kiépítésén dolgoznak, amely lehetővé fogja tenni, hogy az 1993-ban szétvált két állam olvasói mindkét állam központi könyvtárainak állományát könnyen áttekinthessék. Mivel a CASLIN lehetővé teszi az adatok konvertálását is, bevezetésével elhárul az akadály a cseh és a szlovák könyvtárak együttműködése elől.

(Katsányi Sándor)

99/030

GOLSCH, Michael: Auf dem Wege zur integrierten Bibliothek: Die Sächsische Landesbibliothek –

Staats- und Universitätsbibliothek Dresden (SLUB)
= Buch Bibl. 50.Jg. 1998. 8.no. 530-533.p.

Az integrált könyvtárrá válás útján: a Szász Tartományi Könyvtár és a Drezdai Állami és Egyetemi Könyvtár

Egyetemi könyvtár; Könyvtáráépület -egyetemi, főiskolai; Regionális könyvtár

A kilencvenes évek elején az ún. drezdai könyvtári koncepcióról folytatott vita háttérében az a tartományi kormánydöntés állt, amely szerint a drezdai műszaki egyetemet teljessé kell tenni, azaz társadalomtudományi, nyelv- és irodalomtudományi, jogi és közgazdasági karokat is kell létesíteni, ami az egyetemi könyvtárból addig hiányzó szakirodalom iránti jelentős többletigénnyel is jár. Emiatt a két drezdai nagykönyvtárnak sürgősen új épületre lett volna szüksége. Az 1556-ban alapított Szász Tartományi Könyvtár és az 1828-ban alapított Műszaki Egyetemi Könyvtár is elvesztette a háború során épületét (és állománya jelentős részét); azóta mindkettő ideiglenes épületekben tevékenykedik.

Ebben a helyzetben elemezte az illetékes minisztérium (SMWK) mindkét könyvtár bevonásával a lehetőségeket: miképpen lehetne a már megszokott munkamegosztást az új követelményekhez igazítani – esetleg a stuttgarti vagy hannoveri modell nyomán, ahol két önálló könyvtár kooperál egymással. 1992 novemberében az illetékes miniszter egy össznémet szakértői csoportot bízott meg a probléma elemzésével és megoldási javaslatok kidolgozásával. Az öttagú munkacsoport a két könyvtár integrálásának új modelljét írta le, amely szerint az elődintézmények feladatait egyesítő és a feladathoz méretezett új létesítmény, egy közös tartományi és egyetemi könyvtár (SLUB) épülne fel. A tanulmány a gyakorlatban azóta elért részeredményeket ismerteti. 1995. június 30-án a tartományi parlament törvényben rendelkezett a régi és az új könyvtárakról.

1996. január 22-én megalapították az új könyvtárat, amelynek feladatai mind az egyetemi, mind a tartományi szempontokat egyaránt figyelembe veszik; nyilvános intézményként közvetlenül a kultuszminisztériumhoz tartozik, központi és hozzárendelt tagkönyvtárakból áll. Közel hétmillió könyvtári egységgel rendelkezik, ebből 3,8 millió a monográfia és a folyóirat.

Először a vezetést integrálták 1996-ban: a főigazgatóság és a központi könyvtári igazgatás közös épületbe került.

Az integráció kulcskérdése az egyetemi campus mellett épülő, harmincezer négyzetméter hasznos alapterületű új könyvtáráépület, amely a tartományi és központi könyvtár, valamint néhány tagkönyvtár jelenlegi állományán kívül még a gyarapodásnak is helyet biztosít 2030-ig.

1997-ben fejeződött be a tervezés (Ortner & Ortner, Bécs és Düsseldorf) és a pénzügyi források is rendelkezésre álltak (180 millió márka); 1998 nyarán kezdték meg az építkezést, a megnyitót 2001 őszére tervezik.

A telek – azelőtt sportpálya – ezután is zöldövezet lesz. A háromszintes épület félig a föld alá kerül, s csupán két összefüggő hasáb formájában épül többemeletes épület: az egyikbe az igazgatás és a gazdasági részleg, a másikba nyilvános funkciójú terek (könyvmúzeum, kiállítások, kávézó) kerülnek. Az épület központja a nagyolvasó lesz, amely a legalsó szintre kerül, és üvegtetőn át kap majd természetes fényt.

A költözésig rendelkezésre álló időt arra használják fel, hogy a pénzügyi lehetőségekhez mérten javítsanak elsősorban a tagkönyvtárak elhelyezésén. A közös erőfeszítéseknek köszönhető, hogy az 1996-ban kért bérleményeket, amelyek szükségesek voltak a szabadpolcos raktárakhoz és az olvasói terekhez, 1997-ben az építkezés szomszédságában megkapták, így az SLUB 1998 januárjától átmenetileg további helyiségekhez jutott, ahol a költözésig ötezer négyzetméteren el tudják helyezni a társadalomtu-

dományi, valamint a nyelv- és az irodalomtudományi szakrészlegeket. Az SLUB teljes folyóiratállományának és a könyvtári szakinformációnak az egyesítésével már most létrejöhetett az új épületnek mintául szolgáló SLUB-központi könyvtár egyik minőségi szolgáltató helye a műszaki egyetem területén.

Az egyetemi számítóközponttal és a Drezdai Műszaki Egyetem audiovizuális médiaközpontjával közösen az SLUB mégegy információs és felhasználói tanácsadó központot is létesít a műegyetem számára.

Alapvető a „belső integráció” is: a struktúrák és folyamatok újragondolása, összehangolása, az állományépítés és a szolgáltatások koordinálása. A könyvtáregyesítést megelőzően a minisztérium által felkért integrációs bizottság már ki is dolgozta az új könyvtár előzetes irányítási és szervezeti felépítését, amely a SLUB megalakulása után kisebb változtatásokkal már életbe is lépett, és amely azóta is – a gyakorlathoz igazítva – alakul tovább. 1998 májusában a szakminisztérium egy átdolgozott szervezeti felépítést fogadott el, amely tizenegy nagyobb szervezeti egységre osztja az intézményt. Nemcsak csiszoltabb szervezetre, optimalizált munkafolyamatokra, hanem a munkatársak motivációjára és elkötelezettségére is szükség lesz.

(Hegyközi Ilona)

99/031

BAIER, Hans: Eine Stadt als Brücke zum Nachbarn. Bibliotheken in Frankfurt an der Oder = Buch Bibl. 50.Jg. 1998. 9.no. 578-580.p.

Könyvtárak az Odera melletti Frankfurtban

Egyetemi könyvtár; Regionális könyvtár

Frankfurt am Oder Berlintől 80 kilométerre, közvetlenül a lengyel határ mentén fekszik, 80 ezer lakosú város, a legfontosabb német-lengyel határátkelő. Régi egyeteme, a Viadrina (a latin „viadrus” –

„folyó menti” szóból) 1810-ben a berlini egyetem létrehozása miatt megszűnt, 1991-ben azonban újrarendült. Hallgatóinak (4100 fő) egyharmada lengyelországi. A poznani Adam Mickiewicz Egyetemmel közösen szervezték meg a „Collegium Polonicum”-ot.

Az egyetem könyvtára 1996-ban nyílt meg az egykori reprezentatív igazgatási épület tetőterén és az eddig kihasználatlan belső udvarán. A műemlék-épületben végzett rekonstrukció és építés 15 millió márkába került. A könyvtárnak most 5900 m² hasznos tér áll rendelkezésére, ebből 4600 nyilvános tér. A raktár a föld alá került, a munkahelyek a tetőterre. Az olvasóknak 390 munkahely és 18 zárt kutatóhely áll rendelkezésre. Az állomány jelenleg 300 ezer kötet, az éves gyarapodás 25 ezer dokumentum, (3,5 millió márka). 2010-re a könyvállományt 560 ezerre tervezik.

Az egyetem profiljának megfelelően a gyűjtőkörben kiemelten szerepel Kelet- és Közép-Európa irodalma, e térség átalakulásának irodalma és az „EU irodalom”. A könyvtár „Európai információs központ” funkciót is vállalt. Külön könyvtárat szerveztek a Collegium Polonicum számára.

A városi könyvtárat 1906-ban alapították, 1932 óta a város központjában kapott impozáns épületet, melyet 1992/93-ban hárommillió márkáért modernizáltak. 2500 m² hasznos területe van, két lakótelepi és két iskolai fiókkönyvtárat működtet. Állománya 160 ezer egység, 18 ezer olvasója évente 560 ezer dokumentumot kölcsönöz.

1993-ban a könyvtár a város egyik iskolájában „könyv-híd ünnepséget” szervezett, melyre a szomszédos lengyel Slubice tanulóit is meghívta. 1997-re az ünnepség a Német-lengyel ifjúsági szövetség, a Friedrich Bödecker kör és a lengyel iskolák közös megmozdulásává terebélyesedett, 1998-ban pedig a slubicei városi könyvtár kezdeményezésére a “könyv-híd” könyvtári klubmozgalom keretében lengyel és német 2. és 3. osztályos tanulók havonta egyszer találkoznak Slubicén, illetve Frankfurt am

Oder-ban. A gyerekek együtt játszanak, barkácsolnak, festenek, olvasnak és ismerkednek egymás nyelvével.

(Katsányi Sándor)

Lásd még 7, 28, 36, 43, 56, 73, 84, 86, 91

Közművelődési könyvtárak

99/032

BALLARGEON, Jean-Paul: Les bibliothèques publiques: nouveaux lieux privilégiés de développement culturel = Doc.Bibl. 44.vol. 1998. 1.no. 30-40.p.

A közkönyvtárak mint a kulturális fejlődés új intézményei Québecben

Közkönyvtár; Közművelődés

A közkönyvtárak jelentős fejlődés részesei voltak az elmúlt két évtizedben. Az életvezetési stílusok és értékek változása jelentősen megváltoztatta néhány kulturális tevékenység relatív fontosságát. Nevezetesen az olvasási érdeklődés és a könyvkölcsönzés annyira megnövekedett, hogy elmondható, a közkönyvtárak jelentős súllyal szerepelnek Québec kulturális fejlődésében. Ezt a súlyt azonban strukturálni és erősíteni kell.

(Autoref.)

99/033

KRUK, Mirosław: Death of the public library: from „people's university” to „public-sector leisure centre” = Austr.Lib.J. 47.vol. 1998. 2.no. 157-167.p.

A közkönyvtár halála: népegyletemből nyilvános szabadidő-központ

Közművelődési könyvtár

Az angol-amerikai könyvtárosokat és könyvtártörténészeket egy évszázada foglalkoztatja az a kérdés, hogy miért vannak a könyvtárak, mi a közkönyvtárak igazi célja, feladata. A 19. században a könyvtárat nemes és tiszteletre méltó intézménynek tekintették, s a század második felében indult el a nyitott, mindenki számára hozzáférhető könyvtárat bevezető mozgalom (v.ö. *Public Libraries Act, 1850.*) Amerikában kissé más volt a helyzet: a nevelést az egyszerű embereket olyan felvilágosult polgárokra alakító eszköznek tekintették, akik ismerik kötelességüket a közösséggel szemben; s ezért a társadalomnak iskolákra és könyvtárakra van szüksége, mintegy a demokrácia gerinceként.

Ma a múlt század optimizmusa túlzottan tűnik. Amerikában a polgárháború 600 ezer fiatal áldozata mutatott rá, hogy a társadalom erőit nehéz kontrollálni (Anglia ezt a keserű tapasztalást az első világháború alatt szerezte meg). Ugyanakkor a reformok a társadalom jobbításán fáradoztak, a könyvtárosok pedig két táborra szakadtak: az olvasónak joga van azt olvasni, amit akar, s választását tisztelni kell; illetve a könyvtár nevelő intézmény, s az értéktelen kitalációnak (*fiction*) nincs benne helye. A két álláspont között hezitálók szerint a silány *fiction* olvasói idővel eljutnak az emelkedettebb irodalomhoz is, a későbbi fejlemények azonban hamisnak mutatták ezt az „ízlésjavító” elméletet. Választani kellett, hogy egy kisebb „értelmesebb” olvasói réteget szolgáljanak-e, vagy szórakoztassák a nagyközönséget, s a könyvtárak lassan elfogadták szerepük részeként a szórakoztatást.

Az egyik (revizionista) könyvtártörténet-szemlélet szerint a közkönyvtár a középosztály találmánya és a merev társadalmi rend része, amit a szociális és kulturális elit a status quo fenntartására használ. A revizionizmus sajnos politikai paranoiává torzult, és a hatvanas évek végétől, főként a fiatalabb

könyvtárosok körében a könyvtár politikai szerepe került előtérbe. A forradalmár-szemléletűek a könyvtárakat azért bírálták, mert irrelevánsak a munkások számára, s azzal vádolták a könyvtárosokat, hogy a barikád rossz oldalán állnak. Érdekes, hogy a „forradalmár” angol és amerikai könyvtárosok militánsabbak voltak, mint a főáramú marxisták. Ugyanakkor a kommunista országokban a múlt század elvei éltek a könyvtárnak az egyént és a társadalmat jobbitó szerepéről, és a felvilágosult marxisták jobban hittek a nevelésben, mint a demokratikus országok trockista és maoista könyvtárosai. E „progresszív” könyvtárosok figyelme a használókról a nem használók, a „hátrányos helyzetűek”, a „kulturálisan deriváltak” felé fordult. Ezek a kifejezések eufemisztikusak: attól ugyanis, hogy valaki az olvasás és a nem olvasás közül az utóbbit választja, még nem nevezhető „hátrányos helyzetűnek”.

A harmincas évek felfedezése volt a „tömegember”, és Ortega y Gasset (A tömegek lázadása) nyomán egyes könyvtárosok a civilizáció védelmezői akartak lenni azáltal, hogy csak a hasonló gondolkodású kisebbséget szolgálják, míg a többség elfogadta a közönségnek azt a választását, hogy csak szórakozás céljából olvas. Ma a könyvtárak igen gyorsan szórakoztató központtá válnak (bár ez a helyzet megváltozhat).

A jövőt nehéz megjósolni, de az inga visszalenghet, és félelmedhet a könyvtár mint nevelő intézmény eszméje. Az utóbbi években mindenesetre elveszni látszik a könyvtár eredeti eszméje: a könyvtár használó nélkül nem lehet túlélő, ezért szórakoztatnia kell, mindenáron. Így viszont abnormális versenynek teszi ki magát a szórakoztatás más intézményeivel.

Valóban a „nép egyetemből” a köz-szórakoztatás intézményévé válik a könyvtár? Ha így lesz, ezen senki fog nyerni, sem az egyén, sem a társadalom. Érdekes fejlemény, hogy az utóbbi időben a könyvtárak egyre növekvő mértékben fogadják el a „nép-

szerű filozófiát és pszichológiát”, ami a paranormális és hasonló témák eufemisztikus megjelölése. Könyvek százai találhatók manapság e témákban az „ismeretterjesztő”, illetve „szakirodalmi” gyűjteményekben, holott a könyvtár dolga eredetileg éppen az előítélet és a babona elleni harc volt.

A könyvtárakat ma üzletként vezetik, a könyvtárosképzésben a sikeres menedzserre válást oktatják mindenek előtt. A könyvtárak fő célkitűzései között még mindig három hagyományos célt fogalmaznak meg: információ, rekreáció, edukáció. Hogy a gyakorlatban a könyvtárosok melyiket veszik komolyan, az egy más kérdés. Az ausztrál könyvtárosegyesület egy információ-alapú társadalmat rajzol fel, élethosszig tartó tanulásal, és a könyvtárak felelősségét a közösségeken belül az oktatást-nevelést támogató és ellátó intézményekként határozza meg.

A demokrácia továbbélése a jól informált polgáron is múlik – íme a könyvtár szerepe a civil társadalom fenntartásában. A könyvtár nem válhat a nyomtatott világ Burger King-jévé, s nem lehet (mint azt egy másik szerző ajánlja), valamivel több, mint az uszoda vagy a városi park, de kevesebb, mint egy informális oktatási intézmény. Ha ugyanis tovább folyik a könyvtárak, iskolák és egyetemek trivializálódása és kommercializálódása, az a civil társadalom eltűnéséhez vezet.

(Mohor Jenő)

99/034

RISKO, Andrej: Úloha verejnych kniznic v informacnej spolocnosti = Kn.Inf. 30.roc. 1998. 7.no. 261-266.p.

Nyilvános könyvtárak feladata az információs társadalomban

Információs társadalom; Jövő könyvtára; Közművelődési könyvtár

Az UNESCO Nyilvános könyvtári kiáltványa tulajdonképpen már az információs társadalom szolgálatára készíti fel ezt a szinte minden emberlakta helyen megtalálható könyvtártípust.

A globális informáltság alapvető követelmény, s mint ilyen a társadalmak gazdasági és szellemi életének alapjává kezd válni. Világszerte komoly erőfeszítések történnek a nyilvános könyvtárak infrastrukturális modernizálására, amit a szolgáltatások elmélyülésének kell követnie. Az ekként fejlesztett és fejlődő nyilvános könyvtár ezáltal már az információs társadalom felé vezető úton nélkülözhetetlen szerepet tölt be a társadalomban.

Ez a referált cikk a szlovákiai nyilvános könyvtári állapotokat, sőt az egész szlovák társadalom helyzetét meglehetősen éles kritikával illeti. Megállapítja, hogy e társadalom információs jellegéről beszélni több mint idő előtti. Nem lehet észrevenni benne azokat a törekvéseket, amelyek az információs környezet kialakítására irányulnának. Sőt: ehelyett a régi és regionális értelemben vett „népművelés” pótszerét kínálgatja az állami irányítás.

Könyvtári vonatkozásban ez annyit tesz, hogy 1996. július 1-től 36 járási könyvtárat tagosítottak be az ún. regionális intézményekbe, amelyek keretében a galériákkal, múzeumokkal, művelődési házakkal, csillagdákkal és más állami kulturális intézményekkel együtt tartoznak népművelő tevékenységet végezni. A betagosított intézményeknek inténdánsnak nevezett állami főnökük van, viszont többé nem tekinthetők jogi személyeknek. Így hát a járási könyvtárak mozgásteret rendkívül beszűkült, ami nem felel meg az információs társadalom könyvtárideáljának.

Az 1996. július 4-ével életbe lépő közigazgatási reform tovább rontotta a könyvtárügy esélyeit, aminek következménye a nyilvános könyvtárügy pangása, irányításának összeomlása. A könyvtáros társadalom eleddig hiába tiltakozott ellene.

Az államnak minimálisan a következőket kellene az információs társadalom érdekében tennie:

1. Nem szabad gátolnia az ilyen irányú fejlődést, azaz olyan intézkedéseket nem hozhatna, amelyek drágítják a telekommunikációs szolgáltatásokat, s így az Internethez való hozzáférést.
2. Kedvező feltételeket kellene teremtenie az információs technológiák fejlesztésére (jogszabályozás, adópolitika, versenyhelyzet teremtése stb.).
3. Gondoskodnia kellene a pillanatnyi hasznot nem hozó tevékenységek (az oktatás, a könyvtárügy) kedvező körülmények közé kerüléséről, konkrét támogatásáról mint az információs társadalomba való átmenet egyik előfeltételéről.

(Futala Tibor)

Lásd még 2, 9, 11, 16, 20, 53, 65, 71, 75

Tudományos és szakkönyvtárak

99/035

Universal'naâ naučnaâ biblioteka kak centr informacionno-bibliotečnogo obsluživaniâ regiona. Itogovjy dokument Vserossijskoj naučno-praktičeskoj konferencii. Kemerovo, 20-24 oktobrâ 1997 goda = Biblioteka. 1998. 2.no. 47.p.

Általános tudományos könyvtár mint a régió információs-könyvtári ellátásának központja. Az oroszországi tudományos-gyakorlati konferencia eredményeit összefoglaló dokumentum. Kemerovo, 1997. október 20-24.

E referátum alapjául szolgált még T. Vasileva cikke ugyane folyóiratszám 65-67. oldalán

Általános tudományos könyvtár; Regionális könyvtár; Regionális tájékoztatási központ

Az Oroszországi Föderáció kiterjedése, a termelőerők arányosabb területi elosztásának támogatása és a lakosság nemzetiségi összetétele megkívánja a regionális könyvtárpolitika erősítését. (Orosz szóhasználatban a régió egyaránt jelent pl. az Uralvidékhez, Kelet-Szibériához stb. hasonló nagyrégiót, megyét és Föderáción belüli nemzetiségi köztársaságot.)

Az erősítés első lépése a területi, megyei és nemzetiségi köztársasági általános tudományos könyvtárak alkalmassá tétele a regionális információs és könyvtári szolgáltatások ellátására. Egy reprezentatív felmérés (benne 59 intézmény vett részt, az ilyen típusú intézmények 66%-a) tanúsítja: egyelőre nem minden érintett könyvtár alkalmas rá (a felmért intézmények 52%-a mondta csak, hogy máris e cél érdekében dolgozik). Főként a nemzetiségi köztársasági könyvtárak készülsége hagy maga után sok kívánnivalót.

Az érintett könyvtárak többsége (89%-a) érzékeli az olvasótábor változásait. Egyre több egyetemi-főiskolai hallgatót, kis- és közepes vállalkozót, banki és kereskedelmi szakembert, ügyvédet, köztisztviselőt és lelkészt szolgálnak ki. Ez felettébb változatos igények kielégítésére való berendezkedéssel jár vagy járna, ha történetesen jutna elég pénz a referenz-könyvtárak korszerűsítésére, az online keresés finanszírozására.

A regionális általános tudományos könyvtárak gyengéit az is jelzi, hogy az ország különféle részeiből egyre több „kiküldetési rendelvénnyel” jelentkező olvasó keresi fel az Oroszországi Állami Könyvtárat (a volt Lenin Könyvtárat), hogy ott kutatómunkát végezzen. (E vidéki olvasók 30%-a a tudomá-

nyok doktora és kandidátus, 18%-a aspiráns, 46%-a pedig egyetemet végzett szakember volt.)

A problémakör megvitatására 1997 októberében konferenciát szerveztek, amelynek eredményeként egy, a fejlesztési szükségleteket felsoroló dokumentumot állítottak össze. E dokumentum vezérszavai: koordináció és kooperáció az országos szint és a regionális szintek, illetve az érdekelt könyvtárak között (a LIBNET, azaz az oroszországi könyvtári számítógépi hálózat révén); elektronikus rögzítésű információtárak kialakítása; regionális nyilvántartások és adattárak létesítése, gondozása; a nemzeti könyvtárak támogató munkájának fokozása; a regionális szint bekapcsolása a könyvtárpolitikai döntéshozatalba; a regionális hivatalok és szervezetek információellátásának korszerűsítése és rendszeresítése; a regionális könyvtárügyre vonatkozó különféle határozatok teljesítésének számonkérése; általános tudományos könyvtári szekció létesítése az Oroszországi Könyvtárosok Egyesülete keretében.

A konferencia résztvevői leszögezték: az általános tudományos könyvtárak megkívánt fejlesztése korántsem csak kulturális feladat, hanem legalább annyira politikai és gazdasági is – egyik záloga az ország polgári demokratikus fejlődésének.

(Futala Tibor)

Lásd még 35

Egyéb könyvtárak és tájékoztatási intézmények

Lásd 30-31